

ปัจฉิมโอวาทท่านพ่อลี

ท่านพ่ออาหารด้วยโรคหัวใจโต และได้รับการรักษาพยาบาลเป็นอย่างดีที่สุดจากนายแพทย์ใหญ่ ๆ ที่ประจำโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ เป็นเวลา ๕ เดือนเศษ เมื่อนายแพทย์ได้ตรวจร่างกายครั้งสุดท้ายปรากฏว่า อาการอาหารของท่านดีขึ้นมากจนเป็นที่พอใจแล้ว จึงอนุญาตให้ท่านกลับมาประจำอยู่วัดได้

วันเสาร์ที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๐๔ ท่านมาลงทำอุโบสถสังฆกรรม และเมตตาให้บรรดาศิษย์ได้ถวายรดน้ำในวันสงกรานต์ ทุก ๆ คนต่างปลื้มปีติปราโมทย์เป็นอย่างยิ่งที่ท่านได้กลับและมีอาการเป็นปกติดี ได้พูดจาปราศรัยและสนทนาธรรมะกับสานุศิษย์ด้วยความแจ่มใสร่าเริง เห็นกิริยาเข้มข้มเช่นนั้นจึงต่างพากันนอนใจว่า **“ท่านพ่อคงจะอยู่บำเพ็ญคุณงามความดีให้แก่พระศาสนาต่อไปได้อีกยาวนาน”**

ท่านบอกว่า **“กลับมาวัด ขอพักผ่อนสัก ๑๐ วัน แล้วท่านจะไปวิเวก”**

พระอาจารย์แดงมาลาท่านไปวัดป่าประชานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์

ท่านตอบว่า “อ้อ ไปแล้วกลับมา” และกำชับอาจารย์แดงว่า “ให้มาก่อนวันที่ ๒๕ หลังวันที่ ๒๕ จะมีการประชุมใหญ่เกี่ยวกับทางคณะสงฆ์”

พระอาจารย์แดงก็นั่งงง ท่านจะประชุมใหญ่เรื่องอะไรของคณะสงฆ์ ก็ในตอนนั้นก็ไม่มีเห็นมีเรื่องอะไร พระอาจารย์แดงบอกว่าจะกลับมาก่อน เพราะรับนิมนต์บวชนาคที่วัดอโศกฯ วันที่ ๒๔

ท่านพ่อลีก็นิ่งไม่ว่าอะไร

วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๐๔ “ก่อนที่ท่านจะไปวิเวกในอีก ๓ วันข้างหน้า (คือ

วันที่ ๒๕ เมษายน..เป็นคืนที่ท่านมรณภาพ) ท่านเดินรอบวัดตามหา หลวงวุฒิชูอยู่ไหม? ชุนห์ตอยู่ไหม? พระยาฤทธิ์อยู่ไหม? เทียวถามหาลูกศิษย์ลูกหาไปโดยทั่ว แม่เขตแม่ชี ท่านไม่เคยเดินไป ท่านก็เดินตรวจจนทั่ว จนวิวรรจนท่านผงังใส มีน้ำมีนวล มีได้เหมือน คนป่วยไข้ ท่านเทียวพูดจาปราศรัยทักทายคนโน้นคนนี้ ดูนั้นดูนี้ภายในบริเวณวัด

คนทั้งหลายเห็นเช่นนั้นก็ว่า **“ท่านพ่อ..หายดีแล้ว ก็ไม่ห่วงแล้ว”**

ขณะที่ท่านเดินตรวจรอบวัดอยู่นั้นท่านสั่งให้ตามัน(คนขับรถท่าน)เอากระเป๋าพยาบาล รูดซิปกออก แล้วท่านก็ว่า **“อิม..มัน เอาไปใช้ซะ เราไม่ฉันทแล้วยา”**

ในตอนค่ำของคืนวันที่ ๒๔ และ ๒๕ เมษายน ๒๕๐๔ ขณะที่ พระอาจารย์ บุญกู่ อนุวฑฒโน ได้ไปปฏิบัติรับใช้ท่านพ่อตามปกตินั้น ท่านได้สั่งให้นำหนังสือ **“สังฆกิจ และมูลกัมมัฏฐาน”** ซึ่งองค์ท่านได้แต่งไว้ และพิมพ์ไปแล้วนั้นมาอ่านทาน ให้ฟัง พร้อมกับนั้นท่านพ่อได้บอกให้เขียนแก้ไข และเพิ่มเติมข้อความขึ้นอีกเป็นบาง ตอน เพื่อเป็นการปรับปรุงหนังสือสำหรับที่จะจัดพิมพ์ในครั้งต่อไป ข้อความที่ตัดออก และเพิ่มเติมนั้นมีอยู่หลายตอนด้วยกัน ข้าพเจ้าเห็นว่าถึงอย่างไรท่านผู้อ่านก็คงจะได้ พบเห็นในหนังสือ **“สังฆกิจ”** ฉบับสมบูรณ์แล้ว

ฉะนั้นจึงขออนุญาตคัดมาเฉพาะบางตอนที่เป็น **“ปัจฉิมโอวาท”** อันออกจากปาก ของท่านพ่อเป็นครั้งสุดท้ายของคืนที่ ๒๔ และ ๒๕ เมษายนนั้น

มีใจความว่า

“บุคคลใด หรือหมู่ใด ปรารถนาอยู่แต่ในประโยชน์ชาตินี้ คือ ทิฐฐธัมมิกัตถประโยชน์ ขอชี้แนวทางให้ ซึ่งมีอยู่ ๔ อย่าง

๑. **อุฏฐานสัมปทา** เป็นผู้มีความเพียร มั่นขยัน ทำกิจหน้าที่ของตน ตั้งอยู่ในอาชีพที่ถูกต้องในทางธรรม เช่น ‘สัมมากัมมันโต’ การงานที่ชอบ
๒. **อารักขสัมปทา** ให้รู้จักรักษาทรัพย์ของตน ให้รู้จักรักษาตนของตน ที่ได้มาโดยชอบแล้วด้วยดี ไม่ให้ตกลงไปในทางที่ชั่ว
๓. **กัลยาณมิตรตตาคบ** เพื่อนที่ดีงาม ไม่คบคนชั่วที่จะทำตนให้เป็นคนตกต่ำ จะทำทรัพย์ของตนให้สาปสูญ
๔. **สมชีวิตา** ง่ายทรัพย์ที่ได้มาจากการงานนั้น ๆ ด้วยดี เลี้ยงชีวิตของตน

โดยทางที่ถูก ไม่จ่ายทรัพย์สินไปในทางที่ผิด ไม่ทำชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้หม่นหมอง

ทั้ง ๔ อย่างนี้เป็นหนทางที่จะนำมาซึ่งความสุขของตนในโลกนี้ แต่อย่าใช้ความคิดอันสั้น อันปราศจากความจริง เพราะความจริงของมนุษย์ที่เกิดขึ้นมา ต้องตายไปจากความสุขในโลกที่มีอยู่ทุกรูปทุกนาม

ฉะนั้นจึงจำเป็นจะต้องหาทางที่ตนจะต้องได้รับในโลกหน้า ที่เรียกว่า **‘สัมปรายกัถยะประโยชน์’** อันจะพึงได้รับ คือความสุขในโลกหน้า พระองค์จึงได้ทรงชี้แนวทางไว้ดังนี้ คือ

๑. **สัทธาสัมปทา** ให้เป็นผู้มีความเชื่อโดยสมบูรณ์ คือ เชื่อบุญเชื่อกรรม ความดีและความชั่ว แล้วก็ควรเว้นกรรมชั่วเสีย สร้างแต่ความดี
๒. **ศีลสัมปทา** ให้เป็นผู้มีศีลมีสัตย์ ปฏิบัติตนให้เป็นคนบริบูรณ์ด้วยความประพฤติทางกาย วาจา จิต จะทำอะไรให้ทำด้วยความสุจริตที่ถูกต้องในทางพระ
๓. **จาคสัมปทา** ให้เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยการบริจาค, ฝากทรัพย์สินของตนไว้ เช่น ให้ทานในฐานะที่ตนพอจะทำได้, แต่การสละนั้น ทางพระท่านแสดงไว้ว่าเป็น ‘อริยทรัพย์’ ให้ผลในชาตินี้ และชาติหน้า ถ้าเราไม่เสียสละเช่นนั้น ทรัพย์สินในโลกนี้ทั้งหมดก็ให้ผลแค่ชีวิตหนึ่ง, ตายแล้วก็สาปสูญ ไม่สามารถจะนำไปใช้สอยในโลกหน้าได้ ตัวอย่าง เช่น ธนบัตรของประเทศไทย หรือเงินตราอย่างอื่นก็ใช้ได้สำหรับในของประเทศนั้น ๆ ถ้าต้องการไปเมืองนอกก็ไม่สามารถจะนำทรัพย์สินในประเทศของตนไปใช้จ่าย นอกจากคนมีปัญญานำไปแลกเปลี่ยนเข้าบัญชีในธนาคารใดธนาคารหนึ่ง จึงจะเกิดประโยชน์แก่ผู้ออกต่างประเทศ ฉะนั้น, ผู้มีปัญญาให้นำทรัพย์สินไปฝากไว้ในธนาคารชนิดที่เรียกว่า **‘นาบุญ’** เมื่อตนได้จากจะสละไปแล้ว นั่นแลเรียกว่า **‘อริยทรัพย์’** จะได้เกิดผลข้างหน้าไม่ว่าแต่ทรัพย์สินเลย คนในประเทศหนึ่งจะข้ามแดนไปอีกประเทศหนึ่งเพียงเท่าภาษาที่พูดก็ใช้ไม่ได้ ฉะนั้น, พระองค์จึงทรงสอนภาษาต่างประเทศให้เราอีกชั้นหนึ่ง ที่เรียกว่า **‘สวดมนต์ ไหว้พระ เจริญ**

เมตตาภาวนา จะได้ภาษาไปใช้สอยในโลกหน้า

๔. ปัญญาสัมปทา ให้เป็นผู้รอบคอบ รอบรู้ ในการกระทำทั้งหมด มิฉะนั้นก็จะทำไป ด้วยโมหะ เช่น

‘ฉันทาคติ’ ทำไปโดยความรักอย่างเดียว ไม่คำนึงถึงเหตุผลว่าผิดหรือถูก

‘ภยาคติ’ ทำไปด้วยความกลัวอย่างเดียว ไม่คำนึงถึงเหตุผล

‘โทสาคติ’ ทำไปด้วยความโกรธ หรือ โทสะ ไม่คำนึงถึงความผิดหรือถูก

‘โมหาคติ’ ทำไปด้วยความหลง สำคัญว่าผิดเป็นถูก สำคัญว่าถูกเป็นผิด

เมื่อทำโดยอาการเช่นนั้น ชื่อว่าเป็นผู้ ไม่มีปัญญา ฉะนั้นจึงให้ตรวจตราพิจารณาดู

โดยชอบเสียก่อน ไม่ว่าจะทำอะไร ๑ ทั้งหมดที่เนื่องไปด้วยการบุญ จึง จะเรียกได้ว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญา

ปฏิบัติทั้ง ๔ อย่างนี้ เป็นหนทางเปิดช่องอันจะนำไปสู่สุคติโลกหน้า คือ ‘สวรรค์’ แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่อีก

ถ้าเป็นผู้มีศรัทธาแก่กล้า มีความสามารถจะบำเพ็ญตนให้สูงยิ่งขึ้นไปกว่านี้ ที่ ท่านเรียกว่า **‘ปรมัตถประโยชน์’** ผลอันพึงจะได้รับก็ได้แก่ **‘โลกุตตรกุศล’** กุศลข้อนี้ เป็นสิ่งที่ควรทำแก่พุทธบริษัททั้งหลาย สิ่งที่สำคัญก็มีอยู่ ๒ อย่าง คือ

๑. เป็นผู้ที่มีศรัทธา
๒. เป็นผู้ที่มีความเพียร

เมื่อมีสมบัติในตนได้แบบนี้ ก็เป็นเครื่องมือสำหรับตนทุกคน ไม่เลือกหน้าว่า คนโง่ คนฉลาด คนหนา คนบาง หญิงชายทั้งปวงในโลกเมื่อมีความประสงค์ อย่างนี้แล้ว ก็ให้ตั้งอยู่ในธรรม ๒ ประการ อันเป็นแนวทางของพระนิพพาน คือ

๑. สมถภาวนา ทำจิตใจให้สงบ

๒. วิปัสสนากาวนา ทำจิตใจให้มีปัญญา เกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในตนของตน
 เล็งเห็นสภาพแห่งธรรม ซึ่งมีอยู่ในตัว

สภาพแห่งธรรมนั้น คือ ความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ชั่วขณะก็ดับไป เหมือนลูกคลื่น
 ในทะเล เมื่อลมพัดแล้วก็เกิดคลื่นน้อยคลื่นใหญ่ในมหาสมุทร ชีวิตความเป็นอยู่ของ
 มนุษย์ทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน สภาพของขันธที่มีอยู่ในตัวก็มีอาการเป็นไปเหมือนลูก
 คลื่นจะนั้น นี้ก็เรียกว่า **‘สภาพธรรม’**

สภาพอีกอันหนึ่ง จะมีคลื่น หรือไม่มีคลื่นก็ทรงอยู่โดยธรรมชาติ เหมือนน้ำ
 ทะเลในคราวที่ไม่มีลมก็ราบรื่นใสดี สภาพธรรมที่มีอยู่ในใจของคนทุกคน ซึ่งเป็นสภาพ
 ที่ไม่เกิด และไม่แปรผัน ไม่ดับ ไม่สูญ ทรงอยู่ในอาการเช่นนั้นก็มีอยู่ทุกรูปทุกนาม

ทั้งสองแนวทางนี้ เป็นเหตุให้สำเร็จประโยชน์อย่างยิ่งคือ **‘พระนิพพาน’**

ธรรมทั้ง ๓ ประการนี้ ใครต้องการก็มีอยู่ในตนทุกคน ถ้าคนใดรู้จักวิธีการ
 เผยแผ่ แนะนำ และตักเตือนตนเอง ก็จะทำให้เกิดประโยชน์โดยไม่ต้องสงสัย

‘ฉะนั้น วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จะถือกันแต่ขึ้นธรรมมาสน์แสดงธรรม
 เพียงเท่านั้น ย่อมไม่พอในวิธีการเผยแผ่ ผู้มีปัญญาย่อมทำให้พุทธบริษัทเกิดศรัทธา
 ด้วย โดยวิธีการต่าง ๆ เช่นมรรยาทดังกล่าวมา หรือโดยเทศนาปาฏิหาริยะ, อนุศาสนีย
 ปาฏิหาริยะ แต่ละอย่างนี้ เป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

ต่อจากนั้นองค์ท่านได้เปิดโอกาสให้พระ ๔ รูป คือ **พระอาจารย์อ่อน วัดธาตุทอง,**
พระอาจารย์บุญมี ปณฺหาทีโป พระใบฎีกาตุ้ย สุखाโต และพระบุญกัญ อนุวฑฺฒโน ได้
 สันทนาความเรื่อง ‘อริยสัจจ’ และซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จนถึงเวลา ๒๓.๐๐ น. ไฟฟ้า
 ดับ พระ ๔ รูป จึงได้นมัสการอำลากลับ เพราะเกรงจะเป็นการรบกวนเวลาพักผ่อน
 ของท่าน

ข้อความที่ท่านพ่อได้สั่งให้บันทึก แก่ไข และเพิ่มเติมในหนังสือ **“สังฆกิจ และ
 มุลกัมมัฏฐาน”** นี้ จึงถือได้ว่าเป็น **“บันทึกธรรมครั้งสุดท้ายของท่านพ่อ”** ซึ่งเราทั้ง
 หลายจักต้องจดจำประทับใจไว้ในดวงจิต

และจงพากันพยายามประพฤติปฏิบัติตาม **“ปัจฉิมโอวาท”** นี้ ประดุจการรักษา
 ทรัพย์สมบัติชิ้นสุดท้ายที่พ่อได้ทิ้งไว้ให้แก่ลูกหลานทั้งปวงฉะนั้น

ลีระว่าง พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีร์เมธาจารย์ (ท่านพ่อลี ธมฺมธโร)

ท่านพ่อสิมรณภาพแล้ว

รุ่งสาง...ตอนเช้าของวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๔ เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น เวลา ๑๑.๐๐ น. แล้ว ไม่มีผู้ใดเห็นท่านพ่อลีเปิดประตูออกมา รอเป็นเวลานาน ศิษยานุศิษย์มีพระและสามเณรเป็นต้นจึงได้เปิดหน้าต่างเข้าไปดู พบร่างท่านนอนแน่นิ่งในอิริยาบถสี่หุไสยาสน์ หมดลมหายใจอยู่ในอิริยาบถนอนอันสงบประดุจนอนหลับ มรณภาพเยี่ยงอริยสงฆ์สาวกผู้ถึงพร้อมด้วยศีลธรรม ท่านไม่ได้ห่มจีวร ใส่แต่อังสะและสบง ชาช้ายคู่ขึ้นหน่วยหนึ่ง เหมือนลักษณะของพระ ๒๕ พุทธศตวรรษที่ท่านนิมสร้าง

พระเณรบางรูป ลูกศิษย์ใกล้ชิดบางคนบอกว่า

“อย่าไปแตะต้องท่านนะ เดี่ยววิญญูณเข้าไม่ได้..เพราะในชีวิตของท่านได้สร้างปาฏิหาริย์ไว้มากมาย..แม้ท่านตายแล้วคนเขาก็ยังคิดว่าท่านไม่ตาย คิดว่าท่านเข้าฌานไปท่องนรกสวรรค์..พรหมโลก..แดนนิพพาน..เดี๋ยวก็กลับมา”

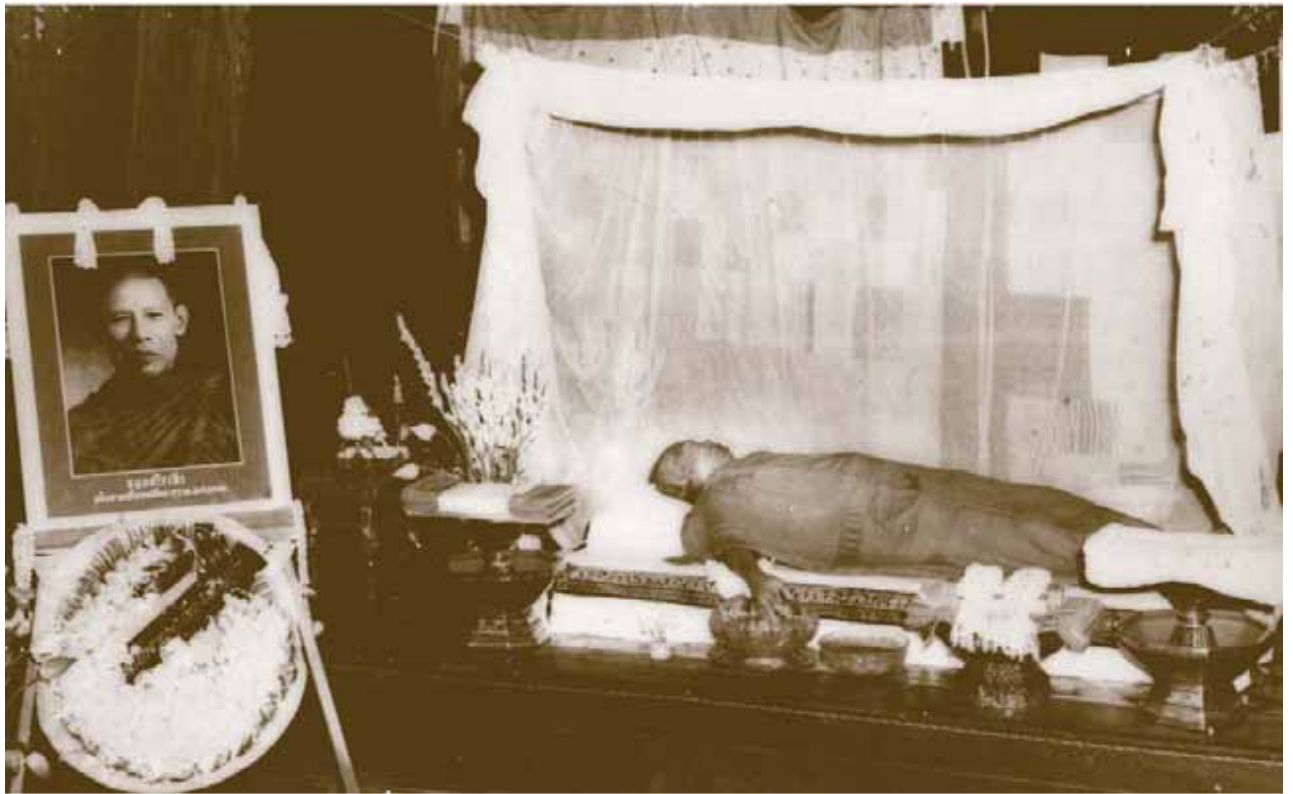
ต่างองค์ต่างคนก็ต่างพูดไปสารพัด ไม่มีใครกล้าเข้าไปแตะต้ององค์ท่านเลย

เมื่อรอนานหลายชั่วโมง จึงลงความเห็นว่าคุณคงละโลกลาสงสารจากพวกเราไปแน่แล้ว คำพูดของท่านที่กล่าวท่ามกลางชุมนุมสงฆ์ที่วัดอโศการาม ถึงการปลงอายุสังขาร เมื่อปี ๒๕๐๒ ว่า

“...เวลาเราป่วยหนักใกล้จะตาย จะไม่ให้พระหรือเณรเข้าใกล้เลยสักคน เวลาใกล้จะตายนั้น เราต้องระเบิดความดีในตัวออกให้หมด

“พระอรหันต์” ยังไม่พ้นจากการตาย เพราะการตายเกี่ยวข้องกับกรรมเก่า

“กรรมเก่า” เป็นเรื่องของ “ร่างกาย” ส่วนพระอรหันต์เป็นที่ “จิต”

พิธีรดน้ำศพท่านพ่อลี ธมฺมธโร

วินาทีนั้น ...บรรยากาศแห่งอโศการาม เต็มไปด้วยความวิบวาคโศกเศร้าสลด
สุดจะประมาณได้ พระเนรอุบาทสกอุบาทลิกอลมาน เลียงฆ้องระฆังลั่นแล้วลั่นเล่า เป็น
สัญญาณแห่งการตายของท่านพ่อลี ผู้เป็นดั่งบิดรมารดา

ชายทะเลแห่งอารามนามว่าอโศการามซึ่งแปลว่าไม่เศร้าโศก... บัดนี้ดวงตะวันที่
แผดแสงแรงกล้า.. เด็ยวร้อนเด็ยวหนาว เด็ยวครึ้มฟ้าครึ้มฝน

อากาศธาตวิปริตแปรปรวน ประหนึ่งว่าโลกจะแตกบัดเด็ยวันนั้น

**อโศการามนาวา ถูกคลื่นใหญ่คือความตายซัดสาด แตกกระจายเป็นฟองผอย
สัตว์ใหญ่่น้อยที่อาศัยต่างรำไห้เพราะความอาลัยเสียดายในท่านผู้มีบุญญาริการ**

**เสียงลมทะเลซัดฝั่งมาเป็นระลอก เปรียบเสมือนตั้งว่าน้ำตาแห่งเทพยดาบน
สรวงสวรรค์หลังริน พิณแห่งทวยเทพบรรเลงเสียงกรรแสงโศกาตุร แสดงท่วงทำนอง
อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สะท้านไปทั่วโลกธาต**

**น้ำตาเหล่าสาธุศิษย์หลังไหลเหมือนสายน้ำ... ทุกคนพูดไม่ออก บอกไม่ถูก
แต่สำหรับท่านพ่อลี พระอริยเจ้าผู้มีพลังจิตแก่กล้า มองเห็นร่างกายเพียง
เม็ดทราย ที่ถูกสายน้ำซัดลงทะเล..ไม่อาลัยอาตุร... เป็นเพียงธาต ๔ สุธงสลายตาม
กาลเวลาเท่านั้น**

คราที่นั้นบทเพลงแห่งพระอรหันต์..ก็แสดงท่วงทำนองพระนิพพาน บรรเลง
ครึ้นแครง ชับกล่อมยาวกระหึ่มไกลออกไปในสามโลก

ต่อมาชาวนี้ได้แพร่สะพัดออกไปตามทิศต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยขยายไปถึงต่าง
ประเทศ ประชาชน ครูบาอาจารย์ หลังไหลกันมาไม่ขาดสาย เหมือนสายน้ำหลาก

เป็นที่น่าอัศจรรย์ในเกียรติคุณความดีของท่าน แม้เจ้านายผู้สูงศักดิ์ทางประเทศ
พม่า ลาว และเขมร ต่างก็มาเคารพศพท่านไม่ขาดสายเป็นประวัติการณ

ทั้งหมดนี้แสดงถึงบุญญาภิหารของท่านที่ไม่มีวันจืดจางไป

ท่านพ่อลีพระอริยเจ้าผู้มีอายุขัยสั้นนัก

**แต่ท่านได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่พระพุทธศาสนาได้อย่างน่าอัศจรรย์มากมายนัก !
เช่นเดียวกัน**

ลิริอายุท่านพ่อลีได้ ๕๕ ปี ๒ เดือน ๒๕ วัน ๓๔ พรรษา

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฺฐายี)

สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฺฐายี) ทรงยกย่องท่านพ่อลี

เมื่อท่านผู้ยิ่งใหญ่ด้วยบุญบารมีตายลง แม้นเทพและมนุษย์ผู้ทรงศักดิ์ก็ทนอยู่ไม่ได้ **สมเด็จพระสังฆราช (อุฏฺฐายีมหาเถร)** เมื่อได้ทราบข่าวว่าท่านพ่อลีมรณภาพเช่นนั้น จึงรีบมาวัดโศการามทันที พระองค์ได้กล่าวถึงความดีและพลังจิตของท่านพ่อลี ต่อหน้าที่ชุมนุมสงฆ์ ว่า

“ท่านอาจารย์ลีนี้เก่งมากนะ รู้วันตายตนเองล่วงหน้าด้วย เมื่อ ๓ วันก่อน เขียนจดหมายไปหาเราว่า ขอฝากวัดโศการาม ฝากให้ดูแลพระภิกษุสามเณรตลอดจนแม่ชีด้วย....จะขอลาไปตามกฏธรรมชาติ”

และต่อมา พระองค์ได้กล่าวยกย่องท่านพ่อลี ณ ศาลาการเปรียญ วัดโศการาม ในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๐๔ อีกว่า...

“...ท่านเจ้าคุณพระสุทธิธรรมรังสี เป็นผู้ที่ยอมสละชีวิต เลือดเนื้อ และความรู้ ถวายแก่พระพุทธศาสนา โดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก มุ่งตั้งใจอบรมคฤหัสถ์และบรรพชิตให้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้ปฏิบัติเมื่อรู้รสพระธรรมก็เกิดความเคารพ เลื่อมใสปฏิบัติตาม

ท่านเป็นผู้ไม่ติดในวัตถุ อันเป็นที่ตั้งของกิเลส เมื่อเกิดลาภก็ไม่รับไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัว นอกจากไว้เป็นประโยชน์แก่อุปถัมภ์พระศาสนา แสดงจิตใจของท่าน

ว่าบริสุทธิ์น่าเลื่อมใส

เจ้าคุณพระสุทธิธรรมรังสี (ท่านพ่อลี) เป็นนาบุญของโลกผู้หนึ่ง เพราะเป็นผู้บริสุทธิ์ทั้ง กาย วาจา และจิต

เมื่อท่านยังอยู่ทุกคนต่างก็อ่อนอกอ่อนใจ เมื่อท่านอาพาธหนัก ทุกคนต่างห่วงใยพากันไปเยี่ยมเยียนไม่ได้ขาด ทางวัดก็ช่วยกันรักษามีให้בקพร่อง

เมื่อท่านมามรณภาพลง พวกเรารวมทั้งอาตมา รู้สึกเสียดายยิ่ง แม้จะรู้ว่าอยู่เป็นของธรรมตามีความเกิดเป็นเบื้องต้น แปรไปในเบื้องกลาง และดับไปในที่สุด

แต่ความอาลัยในท่านผู้ที่มีคุณความดี จึงต้องมาช่วยกันประกาศคุณความดีของผู้ที่ล่วงลับไป แม้เมื่อครั้งพระพุทธรองค์ทรงล่วงลับดับขันธ ก็มีผู้กล่าวแสดงความสังเวชกันด้วยประการต่าง ๆ มีทั้งพระอรหันต์ มีพระอานนท์ พระอนุรุทธ เป็นต้น ตลอดทั้งพวกเทวดา ต่างก็พากันกล่าวแสดงความสลัดใจที่ว่า **สังฆารเป็นสิ่งไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา**

สังฆารของท่านอาจารย์ลีก็เช่นเดียวกัน ก็ย่อมต้องทรุดโทรมไปในที่สุดก็ถึงกาลแตกดับ แต่ถึงท่านจะล่วงไป อนุสรณ์แห่งคุณงามความดีของท่านก็ยังอยู่

อาตมา(สมเด็จพระเจ้า)ขอให้สัตย์ปฏิญาณว่า **“จะไม่ทิ้งวัดอโศการาม และจะยอมบริจาคทุกสิ่งเพื่อการนี้”**

แม้ท่านอาจารย์สมรณภาพแล้ว แต่คุณความดีของท่านมิได้ดับไปด้วย คุณความดีของท่านเป็นที่รวมจิตใจของท่านทั้งหลาย ให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พุทธบริษัททั้งหลายก็ให้มุ่งปฏิบัติตนให้เจริญก้าวหน้า ให้พร้อมเพรียง มีเมตตาหวังดีต่อกัน ให้อภัยต่อกัน **ถ้าเป็นผู้ผิดก็ให้ขอขมา** ถ้าเป็นผู้ถูก ก็ให้อภัยกัน **มุ่งปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบต่อกัน เพื่อรักษาความมั่นคงแห่งวัดนี้ไว้** เมื่อทุกคนทำอย่างนี้ อาตมาก็ย่อมสบายใจ เพราะเหตุว่า อาตมาอยู่ไกล อยู่ถึงวัดมกุฏฯ จึงได้ตั้งกรรมการปกครองรักษาวัดนี้ไว้ ๔ รูป คือ **๑. พระครูกาฬสินธุ์สหัสคุณ ๒. พระปลัดสิงห์ ๓. พระปลัดเฟื่อง ๔. พระมหาเนียม**

งานศพนั้นได้ตั้งกรรมการไว้ มีอาตมาเป็นประธานกรรมการ และมีคณะกรรมการช่วยเหลืออีกหลายท่าน ขอให้ทุกท่านถือว่า **การที่เราทำนี้เพื่อถวายเกียรติแด่ท่านอาจารย์ลี....”**

ในภาพสี่ระวางท่านพ่อลีบรรจุในโลงทองที่ประดิษฐานที่ศาลาทรงธรรมหลังเก่า

เก็บศพอ่างพระมหากัสสปะเถระ*

หลังจากนั้นสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ (จวน อุฏฺฐายี ซึ่งต่อมาเป็นสมเด็จพระสังฆราช) มีบัญชาให้เก็บศพท่านพ่อลีไว้ยังไม่ถวายเพลิง เอาอย่าง**พระมหากัสสปะเถระ** ที่วันหนึ่งในอนาคตกาลจะมีพระศรีอริยเมตไตรย มาเผาศพพระมหากัสสปะอย่างสมศักดิ์ศรี

นัยของท่านพ่อลีก็ขอให้เอาเยี่ยงอย่างนี้เป็นอุทาหรณ์ว่า **“ผู้มีบุญกรรมที่เกี่ยวข้องกับท่านในกาลข้างหน้า จะได้มาจัดงานศพเผาสร้ร่างของท่านอย่างสมศักดิ์ศรีที่เป็นอัศวินนักรบธรรมกรรณฐานผู้มีพลังจิตแก่กล้า สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต”**

และท่านมีบัญชาอีกว่า ให้บำเพ็ญกุศลและสวดมนต์อุทิศถวายท่านพ่อลีทุกคืน บรรดาบรรพชิตซึ่งเป็นคณะศิษย์ของท่านพ่อลีได้ปฏิบัติตามบัญชาตลอดมา และคณะทายกทายิกาได้ทำบุญอุทิศถึงด้วยความเคารพ จุดธูปเทียนบูชาด้วยศรัทธาเลื่อมใส

ต่อมาระยะหนึ่ง บรรดาศิษย์ผู้ใหญ่ทางฆราวาสปรารภจะทำมาปนกิจศพของท่านพ่อลีด้วยว่า พระกรรมฐานไม่เก็บศพไว้นาน และอีกฝ่ายหนึ่งปรารภจะเก็บไว้สักการบูชาให้เป็นที่อบอุนอยู่ตลอดไป เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีเสียงขึ้นเป็นสองเสียง

เสียงฝ่ายหนึ่งจะทำมาปนกิจศพของท่าน

อีกฝ่ายหนึ่งว่าไม่ควรทำ ควรเก็บไว้อย่างนี้

...เป็นเหตุให้มีประชุมใหญ่บรรดาศิษยานุศิษย์ ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์

*ในเวลาทีพระมหากัสสปะเถระจักปรินิพพาน พระเถระได้เข้าไปอยู่ในระหว่างภูเขา ๓ ลูกที่เมืองฮ้อ (สันนิษฐานว่าตั้งอยู่ในประเทศจีน) ภูเขา ๓ ลูกนั้นได้ประชุมรวมกันเข้าเป็นลูกเดียว ปกปิดกำบังร่างของพระมหากัสสปะเถระเพื่อมิให้ปรากฏแก่มหาชนทั้งหลาย

ต่อเมื่อในอนาคต พระศรีอริยเมตไตรยได้เสด็จลงมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในโลกแล้ว พระองค์ก็จะนำเอาร่างของพระมหากัสสปะเถระยกขึ้นไว้บนฝ่าพระหัตถ์เบื้องขวา ในเวลานั้น เปลวไฟจะลุกโชนขึ้น แล้วเผาผลาญร่างของพระเถระให้เป็นจุณเป็นวิจุณไปบนฝ่าพระหัตถ์ของพระศรีอริยเมตไตรย

เนื่องจากเวรกรรมที่ท่านทั้งสองได้เคยทำต่อกันในอดีตชาติ เมื่อคราวทีพระศรีอริยเมตไตรยเกิดเป็นนายควาญช้าง และพระมหากัสสปะเถระเกิดเป็นพญาช้างเผือก

อดีตชาติในครั้งนั้น “นายควาญช้างได้สั่งให้พญาช้างเผือกเองวงอุ้มเหล็กแดงเอาไว้ เพื่อเป็นการลงโทษทีพญาช้างเผือกวิ่งหนีเข้าป่าติดตามกลิ่นสาบของนางช้าง พญาช้างเผือกได้รับความเจ็บปวดจากแท่งเหล็กนั้น จนกระทั่งล้มตายในที่สุด

สรุปคติธรรมที่ได้จากเรื่องนี้คือ **“ราคะนี้ มีความเผ็ดร้อนหารุนยิ่งกว่าไฟ มีพิษร้ายยิ่งกว่าพิษของพญานาค”**

ลงคะแนนเอาเสียงข้างมาก ก็ปรากฏว่าเสียงที่ไม่ให้ทำการฉาบปกปิดเสียงข้างมาก
 เนื่องด้วยชาวฉันทบุรีที่เลื่อมใสท่านพ่อลี พวกนี้แห่มาออกเสียงเป็นจำนวนหมื่นคน สรุป
 คือไม่ได้ถวายเพลิง จึงได้เก็บศพท่านไว้ตลอดมาจนทุกวันนี้

เป็นที่น่าอัศจรรย์!! ตั้งแต่นั้นจนถึงวันนี้ ดอกไม้บูชาท่านพ่อลีไม่เคยเหี่ยวแห้ง
 เพราะมีผู้คนนำดอกไม้มากราบไหว้บูชาท่านไม่เคยขาด เสียงสวดมนต์ปฏิบัติบูชาจาก
 สาธุศิษย์ตั้งแต่ ๒ ทุ่มถึง ๔ ทุ่ม ของทุกวัน ดังกึกก้องมาไม่รู้จบ วันมรณะภาพ
 เวียนมาบรรจบประชาชนจะหลั่งไหลมาไม่ขาดสาย พระกรรมฐานมารวมกันในคราว
 จำเป็นในข้อธรรมวินัย ณ วัดโศการาม ซึ่งมีพระธุดงค์เจดีย์อันยิ่งใหญ่ได้ปรากฏมา
 จนกระทั่งทุกวันนี้

นี่คือท่านพ่อลี ที่เรารักเคารพบูชาอย่างหาที่สุดมิได้ สายธารธรรมหลั่งไหลไป
 ไม่มีวันหยุด สายน้ำแห่งคุณงามความดีของท่านแผ่ซ่านซบไปโดยทั่ว ท่านคือพระผู้
 รุ่งเรืองด้วยเดช ด้วยยศและเป็นพระผู้สละโลกได้อย่างสิ้นเชิง

**สมศักดิ์ศรีเป็นพุทธสาวกที่พระพุทธเจ้าได้ทำนายไว้ว่า ในยุคกึ่งพุทธกาล พระพุทธ
 ศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองในดินแดนสุวรรณภูมิ อันเป็นดินแดนสุดท้ายที่ยังมีท่านผู้
 บรรลุเป็นพระอรหันต์**

นับเป็นบุญของพวกเราชาวไทยจริง ๆ ที่ผืนแผ่นดินแห่งนี้มีสิ่งอันเป็นมิ่งมงคล
 เรามีทั้งพระพุทธศาสนา มีพระผู้แกร่งกล้าคือ หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล หลวงปู่มั่น
 ภูริทัตโต ท่านพ่อลี ธมฺมธโร หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ฯลฯ และมีพระมหา
 กษัตริย์ผู้ทรงศัพทพิราษธรรม รัชกาลที่ ๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เอวัง ฯ 🍀

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) วิกบวรนิเวศวิหาร สด็จมาเป็นประธานในพิธีเคลื่อนย้ายสรีระธาตุของสมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) นางสีสาองค์ น.ส.บุญแสง อินตาศิลป์ บริษัทเขียนภาพ 15.

ภาพฝาผนังประวัติท่านพ่อลี ที่วิหารวิสุทธธรรมรังสี วัดอโศการาม ตอนสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน)

กาเก่า ขึ้นสู่วิหารสุทธธรรมรังสี เมื่อ ๒๔ เมษายน ๒๕๓๐
๐ บาท

วัดบวรนิเวศวิหาร เสด็จมาเป็นประธานในพิธีเคลื่อนย้ายสรีระท่านพ่อลีจากศาลาเก่าขึ้นสู่วิหารสุทธธรรมรังสี เมื่อ ๒๔ เมษายน ๒๕๓๐

หีบของบรรจจุสรีระท่านพ่อลี ที่ชั้น ๓ วิหารสทอิธรรมรังสี วัดอโศการาม

คนที่มีใครแลเห็นใจเวลาจะตายนะ คิดว่ามันดี
แต่อาตมานั้นตรงกันข้าม
คิดว่าถ้าเวลาจะตายจริงๆ แล้ว จะหนีไปอยู่คนเดียว
ไม่ให้ใครแลเห็นเลย
การตายแบบนี้ เป็นสิ่งที่ดีที่สุดของอาตมาด้วย

วาทะธรรมท่านพ่อลี ธมฺมธโร
วัดบรมนิวาส, ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พระมหาศรีนาค อคฺคธีโร.

ท่านพ่อลี ธมฺมธโร พระอริยเจ้าผู้มีพลังจิตแก่กล้า.-- กรุงเทพฯ: พี.เพรส, ๒๕๕๐.

๔๙๖ หน้า

๑. พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์ (ลี ธมฺมธโร), ๒๕๔๙-๒๕๕๐. I. ชื่อเรื่อง.

๒๕๔.๓๐๙๒๒

ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๗๒๑๖-๖๘-๔

พิมพ์ครั้งแรก

ธันวาคม ๒๕๕๐

จำนวนพิมพ์

๑๐,๐๐๐ เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์

กราบขอบพระคุณ

พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน)

หลวงปู่ลี กุสลธโร

ที่ปรึกษา

พระญาณวิศิษฏ์ (หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ) เจ้าอาวาสวัดอโศการาม

พระครูพุทธสิริสุนทร (พระอาจารย์บุญญ์ อนุวฑฺฒโน) พระสมุห์อมร จิตโสภโณ

คณะทำงาน

พระมหาศรีนาค อคฺคธีโร

เฉลิมพล ชาญวิเศษ

พินิจ วุฒิพันธุ์

เบญจมาศ เพ็ชรพลาย

ศรีประภา (แจ่ม) คล่องคำนวณการ

พิพัฒน์ - ถาวร ปัญจนนท์

ภาพโดย

นิพล ฟ้ากระจ่าง

ขจรศักดิ์ ตลับนาค

Studio Ideal รามคำแหง ซอย ๗

ขอบพระคุณ

หลวงปู่สนั่น จิตฺตธมฺโม

พระภิกษุญาณวิสุทธิ

พระอาจารย์ฟัก สนฺตธมฺโม

พระอาจารย์เสาร์ ธมฺมรทฺธิโต

พระอาจารย์ปิ่น ตนฺตธมฺโม

พระอาจารย์เด่น นนฺทโย

พระอาจารย์สมภพ อภิวัณฺโณ

พระอาจารย์สุลาน ปภสฺสโร

พระอาจารย์โกศล ปญฺณาโร

พระอาจารย์ชานาญ อภิขณฺโณ

พระครูปลัดวินัยวัฒน์

พระนิพนธ์ เขมฺงฺกโร

พระอาจารย์สัมฤทธิ์ จิตฺตสิริ

พระโชคชัย อภิขโย

พระอาจารย์พายัพ อุทโย

คณะสงฆ์และคณะแม่ชีวัดอโศการาม

คณะสงฆ์วัดเจติยหลวง จ.เชียงใหม่

คณะสงฆ์วัดป่าภูผาสอง โคราช

พระครูสมุห์วิศิษฐ์ศักดิ์ กลยาโณ

คณะสงฆ์วัดถ้ำผาปอง จ.เชียงใหม่

พระอาจารย์ไชยา สิริธมฺโม

ขอบคุน

นาวาอากาศโทสมชาย แจ่มจันทร์ ครูการบินโรงเรียนการบิน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

นาวาอากาศตรีพีระพงศ์ ไส้ทอง และข้าราชการหน่วยบิน ๒๐๓๔ กองทัพอากาศ

อรพิน ศรีบุญเรือง

สฤติย์-บังอร ไมตรีเวช

ศ.ดร.อำพล ไมตรีเวช

กิจชัย-อรอนงค์ วัฒนสมบัติ

ธรรมบุญ ผดุงธรรม

สมุท สุทธิสาคร

วิมลรัตน์ ผดุงธรรม

ฉัตรชัย ทักข์ทนต์

ณรงค์ชัย โตประเสริฐ

ผกามาศ ศรีเจริญ

สุวรรณี ทองปน

เอกสิทธิ์ บัณฑิตพานิชชา

บุญเลิศ เทพไพศาล

กิตติพงษ์ มงคลทรัพย์

อัจฉราภรณ์ พวงปัญญา

ยรรยง ปลิวไธสง

วราภรณ์ เรืองฤทธิ์

เนตรนภา พงษ์คำ

วราภรณ์ งอกโพธิ์

ศรีสุลักษณ์ พิริยะประกาศ

ศิษย์วัดอโศการาม

เอกชัย ขำเย็น

โอปอร์ กิจมีเกียรติดี

ชุมพล ปานทิพย์

วิจิตรา สารินทร์

วิบูลย์ รอดแสง

ต้องการทราบข้อมูลหนังสือ ดาวโหลดได้ที่ www.pupasoong.com

ॐ श्री गणेशाय नमः
शुभं भवतु सर्वदा

शुभं भवतु सर्वदा